10458 ـ ئىقامەتنىڭ شەكلى

سۇئال

مەن باڭلادىشلىق . بىز بۇ يەردە ئىقامەت ئىبارىلىرىنى ئەزاندا قىلغانداق ئككى قېتىم ، ئىككى قېتىم تەكرارلايمىز . لىكىن كۆپلىگەن ئەرەپ دۆلەتلىرىدە ئىقامەت ئىبارىلىرىنىڭ تەكرارلانماستىن بىر قېتىملا دېيىلىدىغانلىقىنى بايقىدىم . بۇ شەكىلدە ئىقامەت قىلىش ھەققىدە كەلگەن سەھىيە دەلىل نېمە ؟

تەپسىلى جاۋاپ

پەيغەمبەردىن (ئاللاھنىڭ تەرىپىلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) بىر نەچچە شەكىلدىكى ئىقامەت كەلگەن .
بىرىنچى شەكىل (11 ئىبارە) :

ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر

ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ

ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ

ھەييە ئەلەسسەلاھ

ھەييە ئەلەل فەلاھ

قەد قامەتىس سەلاھ قەد قامەتىس سەلاھ

ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر

لا ئىلاھە ئىللەللاھ

بۇ شەكىلنىڭ دەلىلى : ئەھمەد(15881) ، ئەبۇ داۋۇد(499) ئابدۇللاھ بىن زەيدتىن نەقىل قىلدىكى ، ئۇ مۇئداق دىگەن : " ئاللاھ ئەلچىسى (ئاللاھنىڭ تەرىپىلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) قوڭغۇراقنى كىشىلەرنىڭ نامازغا يېغىلىشى ئۈچۈن ئۇرۇشقا بۇيرىغاندا ، مەن ئۇخلاۋاتقىنىمدا بىر كىشى قولىدا قوڭغۇراقنى تۇتقىنىچە مېنىڭ ئەتراپىمدا ئايلاندى ـ دە ، مەن : " ئى ئاللاھنىڭ بەندىسى ، قوڭغۇراقنى ساتامسەن ؟ " دىدىم. ئۇ : " ئۇنىڭ بىلەن نېمە قىلسەن ؟ " دىدى . مەن : " ئۇنىڭ بىلەن نامازغا چاقىرىمىز ." دىدىم .ئۇ : " ساڭا ئۇنىڭدىنمۇ ياخشى نېمىنى كۆرسىتىپ قويمايمۇ ؟ " دىدى . مەن : " ھەئە . " دىدىم . ئۇ دىدى : " ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ، ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ ، ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ ، ھەييە ئەلەسسەلاھ ھەييە ئەلەسسەلاھ ، ھەييە ئەلەل فەلاھ ھەييە ئەلەل فەلاھ ، ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ، لا ئىلاھە ئىللەللاھ دەيسەن ." ئۇ مۇئداق دىگەن : " ئاندىن

ئۇ مىنىڭدىن ئانچە يىراقتا كەتمىدى . ھەمدە ئۇ : " نامازغا ئىقامەت قىلساڭ : ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ، ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ ، ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ ، ھەييە ئەلەسسەلاھ ، ھەييە ئەلەل فەلاھ ، قەد قامەتىس سەلاھ قەد قامەتىس سەلاھ ، ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ، لا ئىلاھە ئىللەللاھ دەيسەن ." دىدى . شۇنىڭ بىلەن تاڭ ئاتقاندا ئاللاھ ئەلچىسىنىڭ(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۈنىڭغا بولسۇن) قېشىغا كىلىپ ، ئۇنىڭغا چۈشۈمدە كۆرگەنلىرىمنى خەۋەر قىلدىم . شۇنىڭ بىلەن ئۇ : ئاللاھ خالىسا ، ئۇ راست چۈش . بىلال بىلەن تۇر ھەمدە ئۇنىڭغا كۆرگەنلىرىڭنى ئۆگەت ، ئۇ ئاشۇنىڭ بىلەن نامازغا چاقىرسۇن ، چۈنكى ئۇنىڭ ئاۋازى سىنىڭكىنگە قارىغاندا بەكرەك مۇكەممەل . دىدى . شۇنىڭ بىلەن بىلال بىلەن بىللە تۇرۇپ ، ئۇنىڭغا ئۆگىتىشكە باشلىدىم ھەمدە ئۇ ئۇنىڭ بىلەن نامازغا چاقىردى . ئۇمەر بىن خەتتاب ئۆيىدە تۇرۇپ ئۇنى ئاڭلاپ ، تونىنى سۆرىگىنىچە چىقتى ھەمدە : " سىنى ھەقىقەت بىلەن ئەۋەتكەن كىم بىلەن قەسەم ، ئى ئاللاھ ئەلچىسى ! مەنمۇ ئۇنىڭ كۆرگىنىگە ئوخشاشنى كۆردۈم . " دىدى . شۇنىڭ بىلەن ئاللاھ ئەلچىسى(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۈنىڭغا بولسۇن) : مەدھىيە ئاللاھقا بولسۇن ! دىدى .

[ئەلبانىي سەھىيە ئەبۇ داۋۇدتا ئۇنى سەھىيە دەپ تۇرگە ئايرىدى ، 469]

كۆپچىلىك ئالىملار بۇ شەكىلنى تاللىدى ، ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئىمام مالىك ، شافىئىي ، ۋە ئەھمەدلەر بار ، ئاللاھ ئۇلارغا رەھىم-شەپقەت قىلسۇن . لىكىن مالىك(ئاللاھ ئۈنىڭغا رەھىم-شەپقەت قىلسۇن) : قەد قامەتىس سەلاھ بىر قېتىم دېيىلىدۇ دېگەن .

ئىككىنچى شەكىل(17 ئىبارە) :

ئاللاھۇ ئەكبەر ، ئاللاھۇ ئەكبەر ، ئاللاھۇ ئەكبەر ، ئاللاھۇ ئەكبەر

ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ ، ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ

ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ ، ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ

ھەييە ئەلەسسەلاھ ، ھەييە ئەلەسسەلاھ

ھەييە ئەلەل فەلاھ ، ھەييە ئەلەل فەلاھ

قەد قامەتىس سەلاھ قەد قامەتىس سەلاھ

ئاللاھۇ ئەكبەر ، ئاللاھۇ ئەكبەر

لا ئىلاھە ئىللەللاھ

بۇ شەكىلنىڭ دەلىلى : ئەبۇ داۋۇد(502) ، تىرمىزىي(192) ، نەسائىي(632) ۋە ئىبنۇ ماجەھ(709) ئەبۇ مەھزۇرەدىن نەقىل قىلىدىكى ، ئۇ مۇنداق دېگەن : " ئاللاھ ئەلچىسى (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۈنىڭغا بولسۇن) ماڭا ئەزانغا 19 ئىبارە ، ئىقامەتكە 17 كەلىمە ئۆگەتتى ، ئەزان بولسا : ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ، ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ،ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ ، ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ

، ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ ، ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ. ئاندىن ئۇ مۇنداق دىدى : « قايتىپ ، ئاۋازىڭنى كۆتۈرۈپ ئاندىن مۇنداق دېگىن : ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ ، ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ، ئەشھەدۇ ئەننە

مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ ، ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ، ھەييە ئەلەسسەلاھ ، ھەييە ئەلەسسەلاھ، ھەييە ئەلەل فەلاھ ، ھەييە ئەلەل فەلاھ

ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ، لا ئىلاھە ئىللەللاھ . » ئىقامەت بولسا 17 ئىبارە : ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ،ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ ، ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ، ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ ، ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ ، ھەييە ئەلەسسەلاھ، ھەييە ئەلەل فەلاھ ، ھەييە ئەلەل فەلاھ

، قەد قامەتىس سەلاھ ، قەد قامەتىس سەلاھ ،ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ، لا ئىلاھە ئىللەللاھ . "

[ئەلباني سەھىيە ئەبۇ داۋۇدتا سەھىيە دەپ تۈرگە ئايرىدى ، 474]

بۇ شەكىلنى ئىمام ئەبۇ ھەنىيفە(ئاللاھ ئۇنىڭغا رەھىم-شەپقەت قىلسۇن) تاللىدى .

بۇ ئىككى شەكىل پەيغەمبەردىن ئىسپاتلانغان بولۇپ ، كىمكى ئۇ ئىككىسىنىڭ قايسى بىرىنى قىلسا سۈننەتنى تاپقان بولىدۇ .

پېشىۋا ئىبنۇ بازدىن (ئاللاھ ئۇنىڭغا رەھىم-شەپقەت قىلسۇن) : ئىقامەت ئەزان سۆزلىرىنىڭ سانى بىلەن بولسا بولامدۇ ؟ دەپ سورالدى .

ئۇ مۇنداق دىدى :

" ئۇ بولىدۇ ، بەلكى ئۇ ئەزان ھەققىدىكى سۈننەت تۈرلىرىنىڭ بىرى . چۈنكى ئۇ ئەبۇ مەھزۇرەنىڭ ھەدىسىدىن ئىبارەت سەھىيە ھەدىستە ئىسپاتلانغان بولۇپ ، پەيغەمبەر فەتھى كۈنى مەسجىدى ھەرامدا ئۇنىڭغا ئەزان ۋە ئىقامەتنى ئۆگەتكەن .

ھەمدە ئىقامەتتە قەد قامەتىسسەلاھ ۋە تەكبىردىن باشقىسىنى تاق قىلىشقا بولىدۇ ، خۇددى بىلالنىڭ ئۇنى پەيغەمبەرنىڭ بارىيىردە ، ئۇنىڭ تەلىمى بىلەن ئۇنىڭ مەسچىتىدە قىلغىنىدەك . ئىككى سەھىيەتە نەقىل قىلىنىدىكى ، ئەنەس مۇنداق دىگەن : " بىلال پەيغەمبەرنىڭ(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) ئالدىدا ئەزاننى جۈپ قىلاتتى ، ئىقامەتنى تاق قىلاتتى . "" مجموع فتاوى ومقالات متنوعة (10/366) .

ئىقامەتنى تاق قىلىش دىگەنلىك : ئىقامەت سۆزلىرىنى بىر قېتىمدىن تاق دېيىشنى كۆرسىتىدۇ .

بىراق ھەر خىل شەكىللەردە كەلگەن ئىبادەتلەردە مۇسۇلمانىنىڭ مۇئەييەن بىر شەكىلنى تۇتۇۋالماي ،ۋە باشقا شەكىللەرنى تاشلىۋەتمەسلىكى ئەۋزەل . بەلكى سۈننەت بولسا پەيغەمبەردىن ئىسپاتلانغان نىمىنىڭ ھەممىسىنى قىلىش ، يەنى بۇ قېتىم بىلالنىڭ ئىقامىتى بىلەن ئىقامەت قىلىش ، يەنە بىر قېتىم ئەبۇ مەھزۇرەنىڭ ئىقامىتى بىلەن ئىقامەت قىلىش .

ئىسلام پېشىۋاسى ئىبنۇ تەيمىيە (ئاللاھ ئۇنىڭغا رەھىم-شەپقەت قىلسۇن)مۇنداق دىگەن :

" ئىش شۇنداق بولغانىكەن ، توغرا قاراش بولسا ھەدىسشۇناسلار ۋە ئۇلارغا قېتىلغانلارنىڭ قارىشى بولۇپ ، يەنى پەيغەمبەردىن(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) نەقىل قىلىنغان ھەرقانداق نەرسىنى قوبۇل قىلىش ھەمدە بۇ نەقىللەرنىڭ ھېچقايسىسىغا قارشى تۇرماسلىق . چۈنكى ئەزان ۋە ئىقامەتنىڭ ھەرخىل بولۇشى قىرائەتلەر ، تەشەددۇدلار ۋە شۇنىڭغا ئوخشاشلارنىڭ ھەرخىل بولۇشىغا ئوخشايدۇ . ھېچكىمنىڭ ئاللاھ ئەلچىسى (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) ئۈممىتىگە بەلگىلىگەن ھەر قانداق نەرسىنى ياقتۇرماسلىققا ھوقۇقى يوق .. .

بۇنىڭغا ئوخشاش مەسىلىلەردە سۈننەتكە ئەگىشىشتىكى مۇكەممەللىك بولسا : بەزىدە ئۇنى ، بەزىدە بۇنى قىلىش ، بۇ جايدا ئۇنى

، ئۇ جايدا بۇنى قىلىش . چۈنكى سۈننەتتە كەلگەن نىمىنى تاشلاپ ، باشقا نىمىلەرنى چىڭ تۇتۇش سۈننەتنىڭ بىدئەت دەپ قارىلىشىغا ھەمدە مۇستەھەب نىمىنىڭ ۋاجىپ دەپ قارىلىشىغا ئىلىپ بارىدۇ ، ھەمدە ناۋادا باشقىلار ئۇنى باشقىچە ئۇسۇلدا قىلسا ، بۆلۈنۈش ۋە ئىختىلاپقا ئىلىپ بارىدۇ .

" الفتاوى الكبرى " (2 / 43 ، 44) .